

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	15
Глава прва	
УВОД У КРИМИНАЛИСТИКУ И ОПШТА КРИМИНАЛИСТИЧКА РАЗМАТРАЊА	
1. УВОД У КРИМИНАЛИСТИКУ	17
1.1. Појам криминалистике	17
1.2. Предмет и задатак криминалистике	20
1.3. Методе криминалистике	23
1.4. Однос криминалистике и других наука	25
1.4.1. Криминалистика у оквиру система кривичних наука	25
1.4.2. Однос криминалистике и осталих (изванкривичних) наука	28
1.4.3. Битни криминалистички појмови и термини	29
1.4.4. Развој криминалистике у свету и код нас	31
1.4.5. Научници криминалистике	33
1.5. Начела криминалистичке практичне делатности	35
2. НАЧИНИ САЗНАЊА ЗА КРИВИЧНА ДЕЛА И ПРОБЛЕМЕ КОЈИ МОГУ УЗРОКОВАТИ КРИМИНАЛ	50
2.1. Општа разматрања	50
2.2. Активности органа унутрашњих послова на сазнавању за криминалитет	51
2.2.1. Активности органа унутрашњих послова у организовању стратегијских услова за ефикасну контролу криминалитета	51
2.2.2. Активности органа унутрашњих послова у организовању криминалистичке информативне делатности	53
2.3. Јавно поговарање као начин сазнања за постојање кривичних догађаја	56
2.4. Сазнавање за кривичне догађаје из средстава информисања	57
2.5. Пријаве као извор сазнања за постојање кривичног догађаја	57
2.5.1. Самопријава као извор сазнања за постојање кривичног догађаја	57
2.5.2. Анонимна и псеудонимна пријава као извор сазнања за постојање кривичног дела	58
2.5.3. Пријаве оштећеног и других сведока као извор сазнања за постојање кривичног догађаја	59
2.5.4. Пријаве државних, привредних и друштвених субјеката као извор сазнања за постојање кривичног догађаја	59
3. ПЛАНИРАЊЕ КРИМИНАЛИСТИЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ	60
3.1. Потреба за променама у приступу планирања	60
3.2. Стратегијско планирање криминалистичке делатности	61
3.2.1. Појам стратегијског планирања	61
3.2.2. Криминалистичко-стратегијска анализа	63

3.3. Тактичко планирање криминалистичке делатности-----	65
3.3.1. Појам, начела, циљеви-----	65
3.3.2. Анализа чињеничног стања и златна питања криминалистике-----	67
3.3.3. Криминалистичке верзије-----	71
3.3.3.1. Појам криминалистичких верзија-----	71
3.3.3.2. Класификација криминалистичких верзија-----	73
3.3.3.3. Неке методске и логичке грешке при анализи чињеничног стања и планирању верзија-----	74
3.3.4. Криминалистичко-тактичка правила планирања криминалистичких верзија-----	75
3.3.5. Проверавање криминалистичких верзија-----	80
3.3.5.1. Фазе у проверавању криминалистичких верзија-----	80
3.3.6. Криминалистичко тактичка правила у проверавању криминалистичких верзија-----	82
3.4. Неке нове могућности у повећању квалитета планирања кривичног поступка-----	87
3.4.1. Опште напомене-----	87
3.4.2. Профилисање личности учиниоца кривичног дела-----	88
3.4.2.1. Појам профилисања-----	88
3.4.2.2. Анализа чињеничног стања и поступак профилисања-----	90
3.4.2.3. Основне врсте профилисања-----	92
3.4.2.4. Примена профилисања-----	95
3.4.2.5. Компјутерска подршка профилисању: VIKLAS систем-----	95
3.4.3. Географско профилисање-----	96
3.4.3.1. Појам и примена географског профилисања-----	96
3.4.3.2. Географско профилисање уз примену географских информационих система (ГИС технологија)-----	100
3.5. Криминалистичко размишљање-----	101
4. ОСНОВИ КРИМИНАЛИСТИЧКОГ УЧЕЊА О ДОКАЗИМА-----	103
4.1. Увод-----	103
4.2. Криминалистичка информација (настанак, појам, врсте)-----	103
4.3. Докази и доказивање (опште напомене)-----	105
4.4. Подела доказа значајних за криминалистику-----	106
4.5. Индиције (појам, поделе, доказна вредност)-----	108
4.6. Најважније индиције које се срећу у криминалистичкој делатности-----	112
4.6.1. Карактер као индиција-----	112
4.6.2. Мотиви кривичног дела као индиција-----	113
4.6.3. Воља као индиција-----	116
4.6.4. Професионалне навике, знања, вештине, телесна својства као индиција-----	117
4.6.5. Индиција познавања извесних околности које нису свима познате или непознавање околности које би морале да буду познате одређеним лицима-----	117

4.6.6. Индиција психичког деловања кривичног дела на учиниоца-----	118
4.6.7. Присутност на месту извршења кривичног дела као индиција-----	120
4.6.8. Предмети остављени на лицу места и предмети прибављени извршењем кривичног дела као индиција -----	120
4.6.9. Учествовање у извршењу кривичног дела као индиција, односно физичко дејство кривичног дела на учиниоца као индиција -----	121
4.6.10. Трагови извршења кривичног дела као индиција -----	122
4.6.11. Поседовање средстава извршења кривичног дела као индиција ---	123
4.6.12. Остале индиције које се срећу у криминалистичкој пракси -----	123
4.7. Индицијалне методе при откривању и доказивању кривичних дела ----	123
4.7.1. Метода елиминисања при откривању учиниоца појединог кривичног дела-----	124
4.7.2. Метода откривања непознатог учиниоца по начину извршења (коришћење МОС методе) -----	126
4.7.3. Метода састављања листа индиција за више кривичних дела и за више лица -----	129
5. ОСНОВИ КРИМИНАЛИСТИЧКЕ ВИКТИМОЛОГИЈЕ-----	129
6. COMMUNITY POLICING – СТРАТЕГИЈСКИ УСЛОВ ПРОАКТИВНЕ КРИМИНАЛИСТИЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ -----	133
6.1. Нова стратегија полицијског рада у превенцији криминала -----	133
6.2. Нов начин организације полиције и нови полицијски приступи -----	134
6.3. Институције превенције криминала у оквиру система community policing -----	135
6.3.1. Институције превенције криминала на националном нивоу -----	135
6.3.2. Превенција криминала на регионалном нивоу -----	136
6.3.3. Институционализовање превенције криминала на локалном нивоу	136
6.4. Базични програми превенције криминалитета -----	138
6.5. Праћење ефеката програма превенције-----	139
6.6. Криминалистичко обавештајна делатност – прикупљање обавештења ---	139

Глава друга

КРИМИНАЛИСТИЧКА ТАКТИКА ПРЕДУЗИМАЊА
ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧКИХ РАДЊИ И МЕРА

1. ОПШТЕ КРИМИНАЛИСТИЧКЕ МЕРЕ И РАДЊЕ СПРЕЧАВАЊА И СУЗБИЈАЊА КРИМИНАЛИТЕТА -----	144
1.1. Криминалистичка провера -----	148
1.1.1. Појам и циљ проверавања -----	148
1.1.2. Врсте провера -----	149
1.2. Осматрање-----	151
1.2.1. Појам и врсте осматрања -----	151
1.2.2. Тактика поступања у осматрању -----	153
1.3. Легитимисање -----	155

1.3.1. Појам и разлози легитимисања	155
1.3.2. Тактика легитимисања	156
1.4. Утврђивање идентитета	158
1.4.1. Појам и значај утврђивања идентитета	158
1.4.2. Начини утврђивања идентитета	159
1.4.3. Дактилоскопске клопке као начин утврђивања идентитета непознатог учиниоца	164
1.5. Криминалистичка контрола	165
1.5.1. Криминалистичка контрола и криминалистичко обавештајна делатност	165
1.5.2. Класификација криминалаца као услов криминалистичке контроле	168
1.5.3. Појачани надзор	169
1.5.4. Установљавање мере појачаног надзора	170
1.5.5. Начин спровођења мера појачаног надзора - криминалистичко обавештајна делатност	172
1.5.6. Криминалистичка контрола и појачани надзор над потенцијалним извршиоцима кривичних дела	173
1.5.7. Потреба мера ширег друштвеног ангажовања у реализацији надзора и криминалистичког обавештавања	174
1.5.8. Упозорење као мера криминалистичке контроле	176
1.5. Криминалистичка обрада	178
2. ТАКТИКА ПРЕДУЗИМАЊА ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧКИХ РАДЊИ И МЕРА	179
2.1. Вођење информативног разговора са грађанима	180
2.1.1. Информативни разговор са потенцијалним сведоцима	182
2.1.2. Информативни разговор са осумњиченим	182
2.1.3. Полицијско саслушање осумњиченог у присуству адвоката	182
2.1.4. Криминалистичка примена полиграфа	184
2.1.4.1. Опште одредбе	184
2.1.4.2. Услови полиграфског испитивања осумњиченог	185
2.1.4.3. Тактика полиграфског испитивања	187
2.1.4.4. Нужност јединствене интерпретације резултата полиграфског испитивања и осталих оперативно-тактичких радњи	190
2.1.4.5. Криминалистички и кривично-процесни значај полиграфског испитивања	190
2.2. Алиби и његово проверавање	192
2.3. Преглед превозних средстава, путника и пртљага	195
2.4. Преглед просторија државних органа и привредних субјеката и увид у документацију	196
2.5. Постављање криминалистичких клопки	197
2.6. Криминалистичко оперативне евиденције	199

1.5.3. Распис о трагању	232
1.6. Покретање потраге од стране полицијских органа и других субјеката	234
1.7. Допуна и измена потрага	235
1.8. Обнова и обустава потрага	235
1.9. Непосредна потрага – потера	236
2. ПРАЋЕЊЕ	239
2.1. Појам и циљ праћења	239
2.2. Врсте праћења	240
2.3. Тактика праћења	241
2.4. Припрема за планирање праћења	243
2.5. Убацивање у криминалну групу као посебан вид праћења	243
3. ЛИШЕЊЕ СЛОБОДЕ	246
3.1. Појам, циљ и законски основи лишења слободе	246
3.2. Општа тактичка правила лишења слободе	247
3.3. Тактика лишења слободе опасних делинквената	252
3.3.1. Лишење слободе на отвореном простору	252
3.3.2. Лишење слободе у затвореним просторијама	255
3.3.3. Лишење слободе у превозном средству	259
3.3.4. Лишење слободе на радном месту	260
3.3.5. Лишење слободе у службеним просторијама	260
3.4. Транспортирање лица лишеног слободе	261
4. ЗАСЕДА	263
4.1. Појам и циљ заседе	263
4.2. Криминалистичка правила постављања и реализовања заседе	264

Глава четврта

КРИМИНАЛИСТИЧКА ТАКТИКА ПРЕДУЗИМАЊА РАДЊИ ДОКАЗИВАЊА

1. ПОЈАМ РАДЊИ ДОКАЗИВАЊА	270
2. ПРИБАВЉАЊЕ И ОЦЕНА ИСКАЗА	271
2.1. Основи психологије исказа	271
2.1.1. Исказ као основа личних извора доказа	271
2.1.2. Психолошке основе исказа	272
2.1.2.1. Опажање и могућност грешака	272
2.1.2.2. Памћење и заборављање (могућности грешака)	280
2.1.2.3. Репродукција опаженог и запамћеног и могућности грешака	285
2.1.2.4. Поновно сведочење	286
2.2. Дозвољена и сугестивна питања	287
2.2.1. Дозвољена питања	287

2.2.2. Сугестивна питања -----	291
2.3. Саслушање сведока-----	294
2.3.1. Појам, основне законске одредбе, припремање и планирање саслушања -----	294
2.3.2. Објективни услови које треба обезбедити пред саслушање сведока-----	296
2.3.3. Фазе саслушања сведока -----	297
2.3.3.1. Фаза успостављања контакта, упознавања сведока са правима и обавезама и узимање персоналних података -----	297
2.3.3.2. Фаза слободног излагања сведока -----	300
2.3.3.3. Фаза постављања питања -----	301
2.3.4. Саслушање појединих категорија сведока -----	302
2.3.4.1. Саслушање добронамерних сведока-----	303
2.3.4.2. Саслушање недобронамерних сведока (сведока који лажу)-----	305
2.3.4.3. Саслушање оштећеног-----	308
2.3.4.4. Саслушање деце и малолетника -----	310
2.3.4.5. Саслушање старих сведока-----	314
2.3.4.6. Утицаји полних разлика на сведочење -----	315
2.3.5. Оцена доказне вредности исказа сведока -----	316
2.3.5.1. Анализа исказа сведока (критеријуми веродостојности) -----	316
2.3.5.2. Упоређивање добијеног исказа са другим доказима -----	319
2.4. Саслушање осумњиченог -----	319
2.4.1. Појам, циљеви, основне законске одредбе, припремање и планирање саслушања -----	319
2.4.2. Објективни услови које треба обезбедити пред саслушање осумњиченог-----	322
2.4.3. Фазе саслушања осумњиченог -----	323
2.4.3.1. Фаза успостављања контакта, узимање персоналних података, предочавање основа сумње и упознавање осумњиченог са правима и обавезама-----	323
2.4.3.2. Фаза слободног излагања осумњиченог -----	325
2.4.3.3. Фаза постављања питања осумњиченом -----	326
2.5. Облици испољавања исказа осумњиченог -----	329
2.5.1. Лаж осумњиченог -----	329
2.5.1.1. Појам лажи и њена основна обележја-----	329
2.5.1.2. Облици испољавања и обим саопштене лажи -----	331
2.5.1.3. Доказна вредност лажног исказа осумњиченог -----	331
2.5.1.4. Основи психологије лажи-----	333
2.5.1.5. Тактичке препоруке саслушања осумњиченог који даје лажан исказ -----	334
2.5.2. Симптоматска слика за време саслушања -----	336
2.5.2.1. Појам и значај симптоматске слике саговорника -----	336
2.5.2.2. Проблеми откривања лажи на основу симптоматске слике --	339

2.5.2.3. Откривање и коришћење конфликтних зона у исказу применом учења о симптоматској слици	341
2.5.2.4. Симптоматска слика тачно осумњичених	344
2.5.2.5. Симптоматска слика погрешно осумњичених	346
2.5.2.6. О доказној вредности симптоматске слике	347
2.5.2.7. Тренинг за развијање способности процене лажи на основу симптоматске слике	348
2.5.3. Ћутање осумњиченог	349
2.5.4. Порицање осумњиченог	350
2.5.5. Признање осумњиченог	352
2.5.5.1. Појам признања	352
2.5.5.2. Психолошки узроци истинитог признања	353
2.5.5.3. Мотиви признања	354
2.5.5.4. Симптоматска слика најаве признања	358
2.5.5.5. Повлачење (опозив) признања	359
2.5.5.5. Доказна вредност признања	360
2.5.5.6. Проверавање признања	361
2.6. Прибављање истинитог признања	362
2.6.1. Дозвољене методе утицања на осумњиченог приликом саслушања	362
2.6.2. Тактички начини прибављања признања	363
2.6.2.1. Стратегија претежног утицања на разум	363
2.6.2.2. Стратегија претежног утицања на осећања	371
2.6.2.3. Примена лукавстава и тактичких комбинација приликом саслушања	377
2.7. Записничко обезбеђење исказа	379
2.7.1. Обезбеђење исказа применом класичног писаног записника	379
2.7.2. Записничко обезбеђивање признања од опозива	382
2.7.3. Тонско бележење исказа	383
2.7.4. Видео-акустичко прибављање исказа	385
2.8. Суочење	386
3. ПРЕДОЧАВАЊЕ РАДИ ПРЕПОЗНАВАЊА	391
3.1. Појам	391
3.2. Психолошке особености појединих фаза препознавања	391
3.2.1. Способност опажања и запамћивања	392
3.2.2. Могућност описивања и препознавања	393
3.3. Прибављање описа извршиоца	393
3.4. Тактички начини организовања предочавања ради препознавања	394
3.4.1. Класично (симултано) предочавање ради препознавања	394
3.4.2. Привидно спонтано изборно предочавање лица	398
3.4.3. Анонимно изборно предочавање лица	398
3.4.4. Изборно предочавање по секвенцама	399
3.5. Посебне врсте предочавања ради препознавања	401

3.5.1. Препознавање на основу фотографија	401
3.5.2. Препознавање ствари	402
3.5.3. Препознавање лешева	402
3.5.4. Препознавање лица места	403
3.5.5. Идентификација лица на основу предочавања гласова	404
3.6. Узроци погрешних препознавања	405
3.6.1. Појединачно предочавање	405
3.6.2. Поновљено предочавање	406
3.6.3. Остали фактори подобни да изазову погрешно препознавање	406
3.7. Записник о предочавању ради препознавања	407
3.8. Доказна вредност предочавања ради препознавања	407
4. ПРЕТРЕСАЊЕ	409
4.1. Појам претресања	409
4.2. Основне законске одредбе	410
4.3. Планирање и припремање претресања	411
4.3.1. Питања на која треба одговорити приликом планирања претресања	411
4.3.2. Веза између личности и места сакривања предмета	412
4.4. Тактика и техника претресања	413
4.4.1. Тактика и техника претресања стана и других просторија	413
4.4.1.1. Улазак у објект и стварање услова за претресање	413
4.4.1.2. Преглед објекта и започињање претресања	414
4.4.1.3. Тражење скровишта и сакривених предмета	414
4.4.2. Трикови које често примењују криминалци	415
4.4.3. Тактички начини за проналажење скровишта	416
4.4.4. Тактика и техника претресања слободног простора	417
4.4.5. Тактика и техника претресања (прегледа) превозних средстава	417
4.4.6. Тактика и техника претресања особа	418
4.5. Посебне врсте претресања	419
4.5.1. Групно претресање	419
4.5.2. Поновно претресање	419
4.5.3. Претресање лица места после обављеног увиђаја	419
4.6. Одузимање предмета после претресања	419
4.7. Записник о претресању	420
4.8. Доказна вредност претресања	420
5. УВИЂАЈ	421
5.1. Појам увиђаја	421
5.2. Теоретске основе увиђаја	423
5.3. Циљеви увиђаја	428
5.4. Време вршења увиђаја	428
5.5. Субјекти који учествују у вршењу увиђаја	429

5.6. Организациони и технички услови за обављање увиђаја	431
5.7. Обезбеђење лица места	432
5.8. Фазе увиђаја	436
5.8.1. Оријентационо-информативне активности које претходе увиђају	436
5.8.2. Статичка фаза увиђаја	438
5.8.3. Динамичка фаза увиђаја	443
5.9. Записник и други начини фиксирања чињеничног стања	446
5.9.1. Записник о увиђају	446
5.9.2. Скицирање чињеничног стања утврђеног увиђајем	448
5.9.3. Фотографисање и други начини фиксирања чињеничног стања	449
5.10. Откривање фингираних дела у току обављања увиђаја	450
5.11. Грешке и слабости које се испољавају при вршењу увиђаја	453
5.12. Доказна вредност увиђаја	455
6. РЕКОНСТРУКЦИЈА И КРИМИНАЛИСТИЧКИ ЕКСПЕРИМЕНТ	456
7. ВЕШТАЧЕЊЕ	461
7.1. Појам вештачења	461
7.2. Одређивање предмета вештачења, припремање материјала за вештачење, избор вештака и руковођење вештачењем	462
7.3. Поступак вештачења	463
7.4. Врсте вештачења	464
7.5. Доказна вредност вештачења	467
8. ПРИЈАВА О КРИВИЧНОМ ДЕЛУ, УЧИНИОЦУ	470
8.1. Појам и врсте пријава	470
8.2. Садржај пријаве	473
8.3. Оперативни и процесни значај пријаве	474
8.4. Криминалистичка обрада (криминалистичка истрага)	475
8.5. Извештај о предузетим мерама и радњама	476
8.6. Допуна извештаја	477
8.7. Поступак тужиоца у току и по завршетку истраге -криминалистичке обраде	477
8.8. Сарадња и надзор тужиоца над радом овлашћених службених лица	478
8.9. Сарадња полиције, правосудних органа и грађана у откривању, разјашњавању кривичних дела и учинилаца	478
9. НЕКИ КРИМИНАЛИСТИЧКО - ТАКТИЧКИ ПОЈМОВИ, ИНСТИТУТИ И ПЕРСПЕКТИВЕ	479
9.1. Криминалистичка класификација кривичних дела	479
9.2. Тактичка (оперативна) ситуација	479
9.3. Тактички начин (метод)	480

9.4. Тактичка комбинација	481
9.5. Тактичко решење	482
9.6. Криминалистичка прогноза као тактички метод	482
9.7. Прикривање кривичних дела и учинилаца	482
9.8. Откривање и разјашњавање кривичних дела и разоткривање учиниоца	483
ЛИТЕРАТУРА	484